

FIRMA KOMUNALNA JAKO PODMIOT PODLEGŁY GMINIE

Przed reformą samorządową w Polsce, tj. przed 1990 r. usługi komunalne w Namysławie świadczone były przez następujące firmy:

- Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Namysławie;
- Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Opolu;
- Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Opolu.

W skład Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej, dla którego organem założycielskim był Naczelnik Miasta i Gminy wchodziły następujące zakłady:

- Zakład Higieny Komunalnej (ZHK);
- Zakład Gospodarki Mieszkaniowej (ZGM);
- Zakład Remontowy (ZR).

ZHK świadczył usługi w zakresie:

- remontów dróg, ulic i chodników;
- oczyszczania placów i ulic mechanicznie oraz ręcznie;
- wywozu odpadów komunalnych stałych i płynnych;
- eksploatacji wysypiska śmieci;
- utrzymywania zieleni miejskiej;
- utrzymywania cmentarzy komunalnych;
- dostaw gazu bezprzewodowego;
- usług pogrzebowych.

ZGM z kolei zajmował się:

- utrzymywaniem komunalnych lokali mieszkalnych;
- utrzymywaniem lokali użytkowych;
- przydziałem mieszkań i lokali.

ZR świadczył usługi w zakresie :

- remontów substancji mieszkaniowej;
- robót ogólnobudowlanych;
- robót zduńskich;
- robót wodno-kanalizacyjnych;
- robót elektrycznych.

Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji było firmą państwową podległą wojewodzie i nie miało siedziby w Namysławie. Tutaj mieścił się tylko Wydział Eksploatacyjny Zakładu w Kluczborku. Jego kierownik nie dysponował żadnymi środkami finansowymi. Remonty i inwestycje były planowane i finansowane przez WPWiK w Opolu.

Organem założycielskim kolejnej firmy komunalnej – Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej był również wojewoda. WPEC w Opolu składało się z kilkunastu zakładów na terenie Opolszczyzny, w tym z Zakładu Energetyki Ciepłej w Namysławie. ZEC Namysłów

¹Konsultant firmy LEMTECH. Pełni funkcję naczelnika Wydziału Gospodarki Komunalnej i Kształtowania Środowiska w Urzędzie Miasta Namysłów. W latach 1992-1999 był członkiem rady nadzorczej spółki komunalnej Wodociągi Namysławskie oddelegowanym przez Urząd Miasta do pełnienia nadzoru nad działalnością spółki. W latach 1994 – 1999 pełnił funkcję przewodniczącego rady nadzorczej tej spółki. Uczestniczył w wielu szkoleniach zarówno w Polsce jak i za granicą m.in. w Finlandii i w USA.

również nie posiadał samodzielności finansowej. Wszelkie remonty i inwestycje uzależnione były od decyzji podejmowanych przez dyrekcję WPEC w Opolu.

Po 1990 r. samorząd Namysłowa zastał następujący stan w sferze gospodarki komunalnej :

- 90% mieszkańców wsi nie było podłączonych do sieci wodociągowej;
- 100% mieszkańców wsi nie miało kanalizacji sanitarnej;
- w Namysłowie występował deficyt wody;
- oczyszczalnia ścieków była przestarzała i niewydolna ;
- wysypisko śmieci kończyło swoją żywotność (pojemność);
- lokalne kotłownie powodowały uciążliwe zanieczyszczenie powietrza w sezonie grzewczym;
- następowały częste awarie sieci wodociągowej powodujące przerwy w dostawach wody.

Jakość świadczonych usług komunalnych, które stały się zadaniami własnymi gminy była wyznacznikiem oceny pracy Burmistrza i Zarządu Gminy. Władze samorządowe podjęły więc intensywne działania, mające na celu zmianę istniejącego stanu. W pierwszej kolejności zajęto się sferą usług wodno-kanalizacyjnych. W 1992 r. gmina wystąpiła do wojewody o komunalizację części majątku WPWiK w Opolu. Po przejęciu majątku, tzn. ujęć wody, sieci wodno-kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków oraz zaplecza administracyjnego na tej bazie gmina utworzyła spółkę z o.o. Wodociągi Namysłowskie będącą w 100% własnością gminy. Spółka ta rozpoczęła działalność 1.07.1992 r. Do zakresu jej działania należało:

- produkcja i dostawa wody na zaopatrzenie ludności i pozostałych odbiorców;
- odbiór i oczyszczanie ścieków oraz wywóz i unieszkodliwianie nieczystości płynnych;
- prowadzenie gospodarki konserwacyjno-remontowej sieci i urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych w celu utrzymania ich w stałej zdolności eksploatacyjnej;
- programowanie kierunków rozwoju branży wodociągowej i kanalizacyjnej;
- działalność usługowa w zakresie ochrony środowiska;
- eksploatacja urządzeń wodno-melioracyjnych stanowiących własność gminy (według uzgodnień);
- handel hurtowy i detaliczny w obrocie krajowym i zagranicznym;
- działalność produkcyjno-wytwórcza w branży wodno-kanalizacyjnej;
- usługi transportowo-sprzętowe oraz wynajem pojazdów i sprzętu;
- usługi remontowe maszyn i urządzeń wodno-kanalizacyjnych;
- doradztwo techniczno-ekonomiczne w zakresie branży wodno-kanalizacyjnej;
- działalność wytwórczo-usługowa w branży komunalnej.

W skład rady nadzorczej wchodził m.in. kierownik Wydziału Gospodarki Komunalnej i Kształtowania Środowiska Urzędu Miejskiego, a Zarząd Gminy był dla spółki Zgromadzeniem Wspólników. W ten sposób gmina uzyskała wpływ na działalność komunalną w zakresie wodociągów i kanalizacji. Na rezultaty tych zmian nie trzeba było długo czekać. Już w 1994 r. oddano do użytku rozbudowaną i zmodernizowaną oczyszczalnię ścieków, która uzyskała nagrodę w konkursie Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Rozpoczęto dynamiczną rozbudowę sieci wodociągowej na terenie gminy. Obecnie korzysta z niej 100% mieszkańców wsi. Stworzono także alternatywne źródło zasilania w wodę poprzez wybudowanie stacji uzdatniania wody w północnej części miasta, na wypadek awarii. Spółka rozpoczęła sukcesywną modernizację sieci na terenie miasta i wsi. Zadania te można było zrealizować, gdyż to Zgromadzenie Wspólników (Zarząd Gminy) decydowało o planach remontowych i inwestycyjnych spółki.

Utworzenie pierwszej gminnej firmy komunalnej zakończyło się sukcesem, co zachęcało do dalszych zmian w sferze usług komunalnych. Podjęto więc trud przemiany Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej. Na początku sprywatyzowano te formy działalności, które mogły, zdaniem gminy, w sposób bezkonfliktowy zostać wydzielone. Ogłoszono więc przetargi na świadczenie następujących usług:

- utrzymanie zieleni miejskiej;
- dostawę gazu bezprzewodowego;
- utrzymanie cmentarzy komunalnych.

Wyniki przetargów przeszły najśmielsze oczekiwania gminy. Firmy, które wygrały zaoferowały koszty wykonania usług komunalnych niższe o 30% od dotychczasowych. Pomimo

dużego oporu załogi gmina z pozostałej części PGKiM utworzyła zakład budżetowy – Zakład Gospodarki Mieszkaniowej, który przejął zadania utrzymania zasobów mieszkaniowych i gospodarstwo pomocnicze – Zakład Usług Komunalnych, który przejął następujące zadania:

- oczyszczanie miasta;
- remonty dróg;
- wywóz odpadów komunalnych;
- eksploatację składowiska odpadów.

Wyniki tych zmian nie do końca były zadowalające. O ile jakość usług w zakresie utrzymania zieleni, cmentarzy i dostaw gazu uległa znacznej poprawie, a koszty zostały obniżone, to w przypadku ZGM i ZUK przyjęte rozwiązania nie sprawdziły się, gdyż zakłady te, ze względu na formę organizacyjną nie miały na celu obniżenia kosztów działalności ani motywacji do zabiegania o zlecenia. Ponadto zakłady te nie naliczały amortyzacji, co skutkowało brakiem funduszy na odtworzenie majątku. Dlatego Gmina na bazie Zakładu Usług Komunalnych utworzyła w 1995 r. spółkę z o.o. Ekosort Namysłów. Powstała spółka przejęła zadania z zakresu higieny komunalnej. Natomiast Zakład Gospodarki Mieszkaniowej przekształcono w spółkę z o.o. Administracja Domów Mieszkalnych – Towarzystwo Budownictwa Społecznego (ADM-TBS). W radach nadzorczych tych spółek zasiadali przedstawiciele Burmistrza, a rolę Zgromadzenia Wspólników pełnił Zarząd Gminy. Miało to istotny wpływ na poprawę funkcjonowania tych spółek.

Należy wymienić następujące efekty działalności spółki Ekosort :

- oddanie do użytku nowoczesnego składowiska odpadów komunalnych;
- wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów;
- wymianę pojemników na odpady;
- wprowadzenie na terenach wiejskich zbiórki odpadów stałych;
- prowadzenie edukacji ekologicznej dzieci.

W 1999 roku dokonano analizy funkcjonowania Ekosortu. Okazało się, że stworzenie dla Ekosortu pełnej księgowości, a także struktur technicznych spowodowało, że spółka zaczęła przynosić straty.

W tej sytuacji podjęto decyzję o fuzji spółki Wodociągi Namysłowskie i Ekosort. Powstała w ten sposób spółka z o.o. „Ekowod” Zakład Wodociągów i Usług Komunalnych.

W wyniku tego połączenia osiągnięto następujące korzyści :

- powołanie brygad inwestycyjnych;
- budowa sortowni odpadów;
- budowa kanalizacji w mieście;
- budowa kanalizacji w trzech wsiach w ramach programu Sapard;
- racjonalne gospodarowanie amortyzacją, większe możliwości inwestowania;
- zwiększenie konkurencyjności na rynku;
- redukcja zatrudnienia(w tym likwidacja pięcioosobowej rady nadzorczej);
- obniżenie kosztów działalności – egzekwowanie należności (łącznie wystawianie faktur), a tym samym obniżenie cen świadczonych usług;
- likwidacja stanowiska prokurenta;
- poprawa wiarygodności ekonomicznej nowej spółki przed organami zewnętrznymi.

Następny etap to utworzenie na majątku Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej z dniem 01.05.1998 r. spółki z o.o. Zakład Energetyki Ciepłej w Namysłowie, która przejęła zadania w zakresie zaopatrzenia miasta w ciepło.

Stworzenie samodzielnej spółki ze 100% udziałem gminy przyniosło następujące korzyści:

- zlikwidowano 28 kotłowni, co spowodowało ograniczenie niskiej emisji w zabytkowym centrum miasta;
- zmodernizowano sieć przesyłową w mieście na rury preizolowane;
- dokonano modernizacji kotłowni rejonowej przy ul. Reymonta;
- rozbudowano miejską sieć ciepłowniczą i podłączono nowe obiekty;
- utworzono własną grupę remontowo – budowlaną;
- wszystkie obiekty użyteczności publicznej (szkoły, przedszkola itp.) przeszły w zakresie urządzeń ciepłowniczych pod nadzór merytoryczny spółki;
- wszelkie decyzje w sprawach planowania inwestycji, strategii rozwoju spółki zapadały w gminie, a nie w województwie;
- gmina uzyskała bezpośredni wpływ na wybór zarządu spółki i rady nadzorczej.

W wyniku przedstawionych działań powstały firmy komunalne podległe gminie. Czy zmiana układu własnościowego przyniosła gminie wymierne korzyści? Z perspektywy czasu można z całą odpowiedzialnością stwierdzić, że tak. Utworzenie spółek prawa handlowego wymusiło na zarządach tych firm zmianę filozofii zarządzania. To zarządy muszą zabiegać o zlecenia, startując w przetargach organizowanych m.in. przez gminę, przygotowując oferty przetargowe, muszą dokonywać dogłębnej analizy kosztów. Zgromadzenie Wspólników to obecnie Burmistrz udzielający (lub nie) corocznie Zarządowi skwitowania, które uzależnione jest od sprawozdania finansowego zbadanego przez biegłego rewidenta. Wymusza to na zarządach firm troskę o finanse spółek.

Bezpośrednia podległość firm komunalnych pod gminę spowodowała także zmiany w jakości świadczonych usług. Ponieważ mieszkańcy gminy dokonują oceny usług komunalnych codziennie, jadąc po drogach gminnych, idąc do pracy po chodnikach, czy też odpoczywając w parkach. Każde niezadowolenie to sygnał dla Burmistrza, który jest gospodarzem gminy, jednocześnie sprawującym rolę Zgromadzenia Wspólników dla spółek. Daje to możliwość zdecydowanego reagowania na stwierdzone nieprawidłowości.

Reasumując, należy stwierdzić, że tworzenie przez gminę podległych jej firm komunalnych jest najbardziej efektywną formą realizacji zadań własnych, wynikających z ustawy o samorządzie gminnym.